

УДК 657.658

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-3-62>**Бондарчук Н.В.**

доктор наук з державного управління,
професор кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Тімашова А.М.

магістр
Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Bondarchuk Nataliia

Dnipro State Agrarian and Economic University

Timashova Anastasia

Dnipro State Agrarian and Economic University

МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ

METHOD OF ANALYZING ACCOUNTS RECEIVABLE OF ENTERPRISES

У статті розглянуто сутність дебіторської заборгованості. Досліджено значення дебіторської заборгованості для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Ураховуючи основні етапи проведення комплексного аналізу дебіторської заборгованості, розроблено організаційно-економічну модель аналізу дебіторської заборгованості для підприємства, в якій визначено склад і структуру дебіторської заборгованості, аналіз відхилень та тенденцій у змінах у статтях дебіторської заборгованості за встановлений період. Окреслено основні принципи, на яких функціонує запропонована модель управління дебіторською заборгованістю: повноти; достовірності; оперативності; етапності; динамічності; безперервності; збалансованості. Констатовано, що під час прийняття управлінських рішень щодо управління дебіторською заборгованістю слід враховувати всі чинники та причини, які впливають на її виникнення. Для виявлення найбільш істотних чинників та причинно-наслідкових зв'язків між ними побудовано діаграму Ішікави.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, аналіз, фінансова стійкість, показники, коефіцієнт.

В статье рассмотрено экономическое содержание дебиторской задолженности. Исследовано значение дебиторской задолженности для обеспечения финансовой устойчивости предприятия. Учитывая основные этапы проведения комплексного анализа дебиторской задолженности, разработана организационно-экономическая модель анализа дебиторской задолженности на предприятии, в которой определены состав и структура дебиторской задолженности, анализ отклонений и тенденций в изменениях в статьях дебиторской задолженности за определенный период. Определены основные принципы, на которых функционирует предложенная модель управления дебиторской задолженностью: полноты; достоверности; оперативности; этапности; динамичности; непрерывности; сбалансированности. Констатировано, что при принятии управленческих решений по управлению дебиторской задолженностью следует учитывать все факторы и причины, которые влияют на возникновение такой задолженности. Для выявления наиболее существенных факторов и причинно-следственных связей между ними построена диаграмма Ишикавы.

Ключевые слова: дебиторская задолженность, анализ, финансовая устойчивость, показатели, коэффициент.

The article considers the essential nature of accounts receivable and researches their importance for ensuring the financial firmness of an enterprise. Taking into account the main stages of implementing a comprehensive analysis of accounts receivable, an organizational and economic model of an analysis of accounts receivables for an enterprise was developed, which determined the composition and structure of accounts receivable for an enterprise, an analysis of deviations and trends in changes in accounts receivable over the specified period of years. The main principles of functioning of the sug-

gested management model for accounts receivable have been outlined: completeness, certainty, efficiency, stage-by-stage approach, dynamism, continuity, and balance. All the principles are important for an efficient management of accounts receivable of an enterprise. The following main five stages of the comprehensive analysis of accounts receivable of enterprises have been defined: definition of the scope, goals, and main objectives of the analysis; collection and processing of information sources for the purposes of an analysis; analysis of accounts receivable at an enterprise; assessment of the results of the analysis of accounts receivable and formation of analytical findings; adoption of managerial decisions based on analysis results. Existing indicators of the analysis of accounts receivable have been processed. The article states that all factors and reasons influencing the occurrence of such accounts receivable should be taken into account when making managerial decisions on their management. An Ishikawa diagram has been constructed in order to determine the most significant factors and cause-and-effect relations between them. This diagram allowed identifying key complementary dependencies between various factors and understanding the process under study with greater certainty. Based on the developed diagram, the article suggests strategic directions that will improve the management of accounts receivable at the enterprise.

Key words: accounts receivable, analysis, financial firmness, indicators, coefficient.

Постановка проблеми. За сучасних умов господарювання особливого значення набуває аналіз фінансового стану підприємства. Головним джерелом інформації щодо фінансового стану суб'єкта господарювання є його фінансова звітність. Своєю чергою, дебіторська заборгованість є складником оборотних активів та має вплив на показники фінансової стабільності. Вона являє собою заборгованість перед підприємством із боку дебіторів, тобто її клієнтів, за товари або послуги, які були поставлені або надані, але ще не оплачені. Управління дебіторською заборгованістю має досить вагоме значення в діяльності кожного підприємства. Розглядаючи фінансову стійкість підприємства, доцільно вивчати її динаміку, склад, структуру, а також причини, строки існування і давності її виникнення. Під час дослідження дебіторської заборгованості необхідно спиратися на Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», оскільки в ньому визначено методологічні засади формування бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та розкриття у фінансовій звітності інформації щодо неї [13].

Одним із найбільш складних і дискусійних питань є методика проведення економічного аналізу дебіторської заборгованості на підприємствах. Значення цього аналізу особливо підвищується у період інфляції, коли іммобілізація власних коштів стає не вигідною. Саме тому нині актуальним залишається питання щодо методики проведення аналізу дебіторської заборгованості на підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам управління дебіторською заборгованістю присвячено багато праць. Зокрема, питанням сутності дебіторської заборгованості присвячували праці М.Д. Білик [2] та Є.В. Дубровська [4]. Науковці І. Власова [3], Т. Єдинак [5], О. Кияшко [7], М. Нашкерська [10], С. Пілецька [12], Г. Савицька [14], О. Федор-

ченко [15] у своїх працях розглядають методику аналізу дебіторської заборгованості.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження методики аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві та процесу управління нею для забезпечення ефективного господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вагому роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль розрахунків із дебіторами. Налагоджений облік та своєчасно проведений аналіз зменшують суму дебіторської заборгованості на підприємствах. Сучасний практичний досвід в управлінні підприємствами свідчить, що має сенс здійснювати як кількісний, так і якісний аналіз показників щодо оцінки поточного стану дебіторської заборгованості. Це дає змогу забезпечити ефективність відповідних сфер діяльності підприємства.

Перед тим як проводити аналіз наявної дебіторської заборгованості, слід визначити основні його структурні компоненти, які об'єднані між собою. Враховуючи це, запропоновано організаційно-економічну модель аналізу дебіторської заборгованості для підприємства, в якій визначено склад і структуру дебіторської заборгованості для підприємства, аналіз відхилень та тенденцій змін у статтях дебіторської заборгованості за встановлений період.

Ефективність функціонування запропонованої моделі управління дебіторською заборгованістю базується на певних принципах: повноті; достовірності; оперативності; етапності; динамічності; безперервності; збалансованості. Усі принципи є важливими для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Аналіз дебіторської заборгованості на підприємствах охоплює п'ять основних етапів, які функціонально пов'язані один з одним (рис. 1) [11].

Організаційно-економічна модель аналізу дебіторської заборгованості підприємства

Мета аналізу	Визначення повноти, своєчасності та правильності здійснення підприємством операцій із дебіторами, якість дебіторської заборгованості за узагальнюючими і частковими показниками, виявлення чинників, а також установлення причин їх зміни			
Завдання аналізу	Оцінювання величини, структури та динаміки поточної дебіторської заборгованості за її видами. Дослідження структури поточної дебіторської заборгованості за часом виникнення. Дослідження наявності існуючої сумнівної заборгованості			
Об'єкт аналізу	Фінансовий стан підприємства			
	Ліквідність та платоспроможність	Фінансова стійкість	Рентабельність	Ефективність діяльності
Суб'єкт аналізу	Бухгалтерська, фінансова, економічна служби підприємства	Керівники функціональних та структурних підрозділів	Власники підприємства	Зовнішні користувачі інформації
Інформаційне забезпечення	Зовнішня інформація		Внутрішня інформація	
	Нормативно-довідкова		Облікова, звітна, поза облікова	
Система економічних показників аналізу поточної дебіторської заборгованості	Абсолютні вартісні показники		Відносні показники	
	Наявна поточна дебіторська заборгованість		Структура поточної дебіторської заборгованості, динаміка поточної дебіторської заборгованості	
Узагальнення і реалізація результатів аналізу поточної дебіторської заборгованості	Узагальнення результатів: систематизація інформації та оформлення результатів аналізу; оцінка поточної дебіторської заборгованості		Реалізація результатів аналізу: посилення контролю над дебіторською заборгованістю через створення спеціальних підрозділів, розроблення ефективних схем проведення розрахунків зі споживачами; запровадження схем погашення дебіторської заборгованості; зміцнення платіжної дисципліни на підприємстві, запобігання утворенню дебіторської заборгованості в майбутньому; розроблення та вжиття плану заходів із реструктуризації дебіторської заборгованості та координації у цій сфері	

На першому етапі визначаються об'єкт, мета та завдання аналізу. У даному разі об'єкт дослідження – дебіторська заборгованість. Метою аналізу є визначення повноти, своєчасності та правильності здійснення підприємством операцій із дебіторами, якість дебіторської заборгованості по узагальнюючих і часткових показниках, виявлення чинників, а також установлення причин їх зміни.

На другому етапі аналізу дебіторської заборгованості підприємства збирають і опрацьовують джерела інформації. Ними є Баланс підприємства, Звіт про фінансові результати та Примітки до річної фінансової звітності, а для внутрішнього аналізу також застосовуються відомості аналітичного обліку.

Третій етап комплексного аналізу дебіторської заборгованості найбільш об'ємний і трудомісткий, адже існує дуже багато методів аналізу заборгованості, які містять певні показники та коефіцієнти. Так, за даними бухгалтерської звітності (ф. 1, ф. 2) можна визначити цілу низку показників, що характеризують стан дебіторської заборгованості. До основних із них можна віднести [14]:

1. Оборотність дебіторської заборгованості. Значення показника демонструє кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед підприємством:

$$Od = B / CDZ, \quad (1)$$

Рис. 1. Етапи комплексного аналізу дебіторської заборгованості на підприємствах

де Од – оборотність дебіторської заборгованості;

В – виручка від реалізації продукції;

СДЗ – середньорічна сума дебіторської заборгованості (СДЗ = Сума значень дебіторської заборгованості на кінець кожного робочого дня/Кількість робочих днів).

Варто розглянути показник у динаміці за досліджуваній період. Переважно збільшення оборотності дебіторської заборгованості буде позитивною тенденцією для підприємства.

2. Період погашення дебіторської заборгованості – індикатор ефективності відносин із клієнтами, який показує, як довго останні погашають свої рахунки. Коефіцієнт дає уявлення про платіжну дисципліну покупців:

$$Пд = 360 / Од, \quad (2)$$

де: Пд – період погашення дебіторської заборгованості;

Од – оборотність дебіторської заборгованості.

Отримані значення бажано порівнювати зі значеннями конкурента. Для порівняння варто вибирати підприємства однакового розміру,

наприклад за критерієм вартості активів. Цей тип порівняння може проводитися під час як внутрішнього, так і зовнішнього аналізу.

Також варто розглянути значення показника в динаміці. Зменшення показника говорить про те, що клієнти відволікають фінансові ресурси підприємства на менший термін. Однозначно стверджувати про те, що це є позитивною тенденцією чи негативною, неможливо. Якщо підприємство використовує товарне кредитування як частину маркетингової стратегії, то дебіторська заборгованість підприємства буде збільшуватися, проте це призведе до збільшення рівня збуту. Для формування однозначних висновків необхідно також провести аналіз якості дебіторської заборгованості, розрахувати економічну ефективність товарного кредитування.

3. Частка заборгованості дебіторів у загальному обсязі поточних активів підприємства, що дає змогу дослідити, яку питому вагу займає заборгованість у загальній сумі поточних активів, рівень її збільшення чи зменшення на протязі періоду, що аналізується [14]:

$$Чд = ДЗ / ПА * 100, \quad (3)$$

де: Чд – частка дебіторської заборгованості у поточних активах;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

ПА – поточні активи (II + III розділ активу балансу).

Чим вищий цей показник, тим меншою є мобільна структура майна підприємства.

4. Частка сумнівної дебіторської заборгованості в загальному обсязі заборгованості, %:

$$Чсд = ДЗс / ДЗ * 100, \quad (4)$$

де: Чсд – частка сумнівної дебіторської заборгованості в загальному обсязі заборгованості;

ДЗс – сумнівна дебіторська заборгованість.

Показник сумнівної дебіторської заборгованості може бути взятий із довідки бухгалтерії про стан активів. Збільшення частки сумнівних боргів свідчить про виникнення проблеми неплатежів і потребує прийняття негайних управлінських рішень щодо її вирішення.

Важливим у процесі аналізу також є контроль над співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості завжди створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування [5].

Проведемо аналіз дебіторської заборгованості ТДВ «ПВРЗ» (табл. 2).

У середньому коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості для багатьох галузей (винятки – сільське господарство, виробництво продуктів харчування та переробна галузь) має становити 12. На підприємстві протягом трьох років даний показник не досягнув цієї межі. Це свідчить про те, що дебітори відволікають фінансові ресурси підприємства. Проте в динаміці можна побачити позитивну тенденцію збільшення коефіцієнта.

Період погашення дебіторської заборгованості для підприємств (окрім вищезазначених винятків) має бути до 30 днів. За досліджений період не вдалося досягти такого результату. Але все ж більш наблизити показник до норми вдалося, його зменшення говорить, що клієнти відволікають фінансові ресурси компанії на менший термін.

На початок досліджуваного періоду дебіторська заборгованість займала дуже велику частку в поточних активах підприємства, що свідчило про низьку їхню мобільність. Скорочення частки дебіторської заборгованості в загальній сумі поточних активів може позитивно характеризувати стан дебіторської заборгованості на підприємстві. Можна сказати, що значна частка сум із заборгованості перетворилася на наявні грошові кошти (вони, своєю чергою, є найбільш ліквідними активами підприємства).

Під час порівняння кредиторської та дебіторської заборгованості зазвичай оптимальним значенням показника є значення, яке приблизно дорівнює одиниці. На даному підприємстві це значення є далеким від значення 1 і має тенденцію до скорочення. Можна побачити, що на кінець 2015 р. грошових коштів, які підприємство отримує від дебіторів наприкінці терміну погашення дебіторської заборгованості, вистачить для того, щоб покрити лише 60% його найбільш строкових зобов'язань. А на кінець 2016 р. це значення зменшилося до 8%. Звичайно, у 2017 р. показник трохи збільшився, але до розміру 2015 р. так і не наблизився. Це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства. Отже, можна зробити висновок, що на підприємстві стан управління дебіторською заборгованістю знаходиться на незадовільному рівні.

На четвертому етапі аналізу дебіторської заборгованості результати досліджень необхідно узагальнити та систематизувати, сформулювати відповідні висновки щодо стану дебіторської заборгованості на підприємстві.

Якщо порівняти показники дебіторської заборгованості, можна зробити висновок щодо того, поліпшився чи погіршився стан розрахунків із покупцями порівняно з минулим роком. Якщо на підприємстві зросла сумнівна дебіторська і зросла загальна частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів, то можна зробити висновок про зниження ліквідності поточних активів у цілому, а отже, погіршення фінансового стану підприємства.

Таблиця 2

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відносне відхилення (2017 р. до 2015 р.), %
Оборотність ДЗ	6,8	7,3	9,6	+41
Період погашення ДЗ, днів	52,9	49,3	37,5	-30,1
Частка ДЗ у загальному обсязі поточних активів, %	64,35	9,3	16,6	-47,75
Співвідношення ДЗ та КЗ	0,6	0,08	0,12	-80

На завершальному етапі слід прийняти управлінські рішення, які будуть сприяти підвищенню ефективності господарської діяльності підприємства і зниженню ризику неповернення боргів.

Під час прийняття управлінських рішень щодо управління дебіторською заборгованістю слід урахувувати всі чинники та причини, які впливають на виникнення такої заборгованості. Для виявлення найбільш істотних чинників та причинно-наслідкових зв'язків між ними пропонуємо використовувати діаграму Ішікави. Така діаграма дає змогу виявити ключові взаємозв'язки між різними чинниками й більш точно зрозуміти досліджуваний процес. Діаграма сприяє визначенню головних чинників, що здійснюють найбільш значний вплив на розвиток розглянутої проблеми, а також попередженню або усуненню дії даних чинників [6]. Побудуємо діаграму для досліджуваного підприємства (рис. 2).

Так, досліджуваному підприємству для поліпшення управління дебіторською заборгованістю слід здійснити такі заходи.

На рівні формування політики підприємства:

- визначити терміни прострочених залишків на рахунках дебіторів і порівняти ці терміни із середніми показниками в галузі, показниками конкурентів і даними минулих років;
- сформувати рейтинг кредитоспроможності основних контрагентів;

- здійснити класифікацію дебіторської заборгованості за різними ознаками;

- посилити контроль над погашенням дебіторської заборгованості;

- встановити зв'язок системи мотивації персоналу з розміром дебіторської заборгованості.

На рівні покупців та отримувачів послуг слід:

- встановити граничні суми кредиту виходячи з реального фінансового стану контрагентів підприємства;

- надавати заставу під час укладання угод (за необхідності);

- за необхідності використовувати арбітражні суди для стягнення боргів за наявності порук чи гарантій;

- відправляти поштою рахунки покупцям за декілька днів до настання терміну платежу.

На рівні реалізації продукції та наданні послуг слід:

- формувати пропозиції відстрочки у виплаті грошей для стимулювання попиту;

- розширити диверсифікацію покупців.

Маючи таку причинно-наслідкову модель, можливо не лише сформувати стратегію діяльності підприємства, а й спрямувати управлінські дії на формування ефективних систем контролю руху та своєчасного погашення дебіторської заборгованості підприємства.

Висновки з даного дослідження. Отже, виникнення великої суми дебіторської забор-

Рис. 2. Причинно-наслідкова модель К. Ішікави під час управління дебіторською заборгованістю підприємства «ТДВ «ПВРЗ»

гованості може призвести до зниження показників фінансової стійкості, таких як платоспроможність підприємства та фінансова активність. Тож в умовах, коли платіжний оборот значно сповільнюється, що призводить до збільшення сум дебіторської заборгованості на підприємствах, важливим питанням є ефективне і своєчасне управління дебіторською заборгованістю на кожному окремому підприємстві, що має бути спрямованим на оптимізацію розміру боргу та забезпечення прискорення його обороту. За правильного та своєчасного здійснення аналізу дебіторської заборгованості забезпечується можливість оцінки ефективності і збалансованість роз-

рахунків із покупцями та іншими дебіторами, обґрунтованість надання товарного кредиту і знижок покупцям; можна визначити сфери, щодо яких необхідно докласти додаткових зусиль для повернення боргів; визначається база для створення резерву сумнівних боргів; полегшується прогнозування надходження коштів.

Але аналіз є лише однією зі складових частин управління дебіторською заборгованістю. Отже, для того щоб забезпечити стабільність фінансового стану підприємства, зростання його платоспроможності, необхідно приділяти увагу й іншим її складникам. Це питання потребує подальшого більш детального дослідження.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук Н.В., Васильєва Л.М. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 16(1). С. 135–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%281%29_35 (дата звернення: 05.06.2019).
2. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю. *Фінанси України*. 2003. № 12. С. 24–36.
3. Власова І.О. Політика управління заборгованістю в системі фінансового менеджменту підприємств. *Схід. Серія «Економіка»*. 2011. № 5(112). С. 17–20.
4. Дубровська Є.В. Оцінка ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємств вантажного автотранспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 253–256.
5. Єдинак Т.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2011_36_53.
6. Исикава К. Японские методы управления качеством / под. ред. А.В. Гличева. Москва, 1988. 214 с.
7. Кияшко О.М. Облік дебіторської заборгованості з позиції концепції збереження капіталу. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2009. Вип. 16(1). С. 190–193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_16%281%29_34.
8. Костюк О.М. Економічний аналіз фінансових результатів підприємства. Харків : ХНАУ, 2017. 612 с.
9. Міщук Є.В., Сидорова І.І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. *Економічна наука*. 2018. № 2. С. 54–57. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf (дата звернення: 05.06.2019).
10. Нашкерська М.М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2009. № 4. С. 136–140.
11. Паянок Т., Савченко А. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за допомогою економіко-математичних методів. *Виклик часу*. 2017. № 3. С. 27–32. URL: <http://ua-ekonomist.com/archive/2017/3/raupanok.pdf> (дата звернення: 07.06.2019).
12. Пілецька С.Т. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства в системі антикризового управління. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 23. № 2. С. 139–145.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». № 237 від 08.10.1999. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 05.06.2019).
14. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник. Київ : Знання, 2015. 662 с.
15. Федорченко О.Є. Облік і аналіз розрахунків з дебіторами : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2009. 23 с.
16. Ishikawa K. Guide to Quality Control. Tokyo, Asian Productivity Organization, 1976.

References:

1. Bondarchuk N.V., Vasylieva L.M. (2016). Teoretyko-metodychni osnovy bukhgalterskoho obliku debitorskoi zaborhovanosti [Theoretical and methodological principles of accounting of accounts receivable]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, 16(1), 135–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%281%29_35 (data zvernennia: 05.06.2019).

2. Bilyk M.D. (2003). Upravlinnia debitorskoïu zaborhovanistiu [Debt management]. *Finansy Ukrainy*, 12, 24–36. (in Ukrainian)
3. Vlasova I.O. (2011). Polityka upravlinnia zaborhovanistiu v systemi finansovoho menedzhmentu pidpriemstv [Debt management policy in the system of financial management of enterprises]. *Skhid. Seriia «Ekonomika»*, 5(112), 17–20. (in Ukrainian)
4. Dubrovska Ye.V. (2011). Otsinka efektyvnosti upravlinnia debitorskoïu zaborhovanistiu pidpriemstv vantazhnoho avtotransportu [Assessment of the efficiency of management of accounts receivable of enterprises of freight vehicles.]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 36, 253–256. (in Ukrainian)
5. Iedynak T.S. Problemy upravlinnia debitorskoïu zaborhovanistiu pidpriemstva v umovakh finansovo-ekonomichnoi kryzy [Problems of management of receivables of the enterprise in the conditions of financial and economic crisis]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2011_36_53.
6. Isikava K. (1988). Yaponskie metody upravleniya kachestvom [Japanese quality management methods] / pod. red. A.V. Glicheva. Moskva. (in Russian)
7. Kyiashko O.M. (2009). Oblik debitorskoï zaborhovanosti z pozytsii kontseptsii zberezhennia kapitalu [Accounts receivable from the standpoint of the concept of saving capital]. *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 16(1), 190–193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_16%281%29_34.
8. Kostyuk O.M. (2017). Ekonomichniy analiz finansovykh rezultativ pidpriemstva [Economic analysis of financial results of the enterprise]. Kharkiv : KhNAU. (in Ukrainian)
9. Mishchuk Ye.V., Sydorova I.I. (2018). Analiz debitorskoï ta kredytorskoï zaborhovanosti: problemni aspekty [Analysis of receivables and payables: problem aspects]. *Ekonomichna nauka*, 2, 54–57. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf (data zvernennia: 05.06.2019).
10. Nashkerska M.M. (2009). Upravlinnia debitorskoïu zaborhovanistiu u strukturi oborotnoho kapitalu pidpriemstva [Management of accounts receivable in the structure of working capital of the enterprise]. *Visnyk NU «Lvivska politekhnika»*, 4, 136–140. (in Ukrainian)
11. Paianok T., Savchenko A. (2017). Analiz debitorskoï zaborhovanosti pidpriemstva za dopomohoiu ekonomiko-matematychnykh metodiv [Analysis of receivables of the enterprise with the help of economic and mathematical methods]. *Vyklyk chasu*, 3, 27–32. URL: <http://ua-ekonomist.com/archive/2017/3/paianok.pdf> (data zvernennia: 07.06.2019).
12. Piletska S.T. Otsinka finansovo-ekonomichnoho stanu pidpriemstva v systemi antykryzovoho upravlinnia [Estimation of the financial and economic condition of the enterprise in the system of crisis management]. *Ekonomichniy analiz*. 2016. T. 23. № 2. S. 139–145. (in Ukrainian)
13. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 10 «Debitorska zaborhovanist». № 237 vid 08.10.1999 [Regulation (standard) of accounting 10 "Accounts Receivable". No. 237 dated 08.10.1999]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (data zvernennia: 05.06.2019).
14. Savytska H.V. Ekonomichniy analiz diialnosti pidpriemstva : navchalnyi posibnyk [Economic analysis of the enterprise: a manual]. Kyiv : Znannia, 2015. 662 s. (in Ukrainian)
15. Fedorchenko O.Ie. Oblik i analiz rozrakhunkiv z debitoramy [Accounting and analysis of settlements with debtors]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.09. Kyiv, 2009. 23 s. (in Ukrainian)
16. Ishikawa K. Guide to Quality Control. Tokyo, Asian Productivity Organization, 1976.